

Apklausa parodė: pakuočių atliekas rūšiuoja 76 proc. Lietuvos gyventojų

Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ užsakymu tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“ šiais metais atliko reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą apie popieriaus, plastiko, stiklo ir metalo pakuočių atliekų rūšiavimą. Nustatyta, kad atliekas visada rūšiuoja 36 proc., ne visada, bet dažnai – 40 proc. 18-likos metų ir vyresnių žmonių.

„Džiugu, kad gyventojų sąmoningumas apie tvarumą tik auga, – apklausos rezultatais džiaugėsi Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ Viešinimo ir marketingo vadovė Diana Ramanauskaitė. – Kaip parodė ši apklausa, pats svarbiausias dalykas kas antram suaugusiam Lietuvos gyventojui yra noras prisidėti prie aplinkos tausojimo, o tai padeda taupyti gamtos išteklius, mažinti sąvartynus ir pan.“. Kas trečias respondentas savo pasirinkimą rūšiuoti motyvuoja supratimu apie atliekamą savotišką pilietinę pareigą (34 proc.), kiti tai suvokia kaip asmeninį indėlį kovojant su klimato kaita (25 proc.). Tyrimo dalyviams nesvetimas ir socialinis momentas – dalis apklaustųjų nori rodyti teisingą pavyzdį savo artimiesiems (vaikams, anūkams ar tėvams). Be to, jiems patinka rūšiuoti pakuočių atliekas, nes tai atitinka asmenines pažiūras bei įsitikinimus.

Įdomu, kad atsakymą „rūšiuoju visada“ dažniau rinkosi Kauno, Šiaulių, Alytaus ir Tauragės apskrityse, individualiuose ar sublokuotuose namuose, kotedžuose gyvenantys respondentai, o tai, kad rūšiuoja dažnai, daugiausia pažymėjo dalyviai iš Marijampolės ir Utenos apskričių, gyvenantys daugiabučiuose namuose.

Kad niekada nerūšiuoja atliekų, atsakė tik 9 proc. gyventojų – kiek dažniau bedarbiai, namų šeimininkės ir senjorai. Svarbiausios jų nurodomos priežastys, kodėl nerūšiuoja pakuočių atliekų, yra šios: tikėjimas visuomenėje dar giliai įsitvirtinusiems, bet vis labiau svorį prarandančiais mitais apie tai, kad nėra prasmės rūšiuoti, nes iš konteinerių atliekos yra pilamos į tą pačią šiukšlių mašiną (45 proc.); nemato prasmės rūšiuoti ir nesupranta, kam to reikia (29 proc.); namie neturi tinkamų sąlygų ar pakankamai vietos atliekoms rūšiuoti (22 proc.).

Neigiamai apie rūšiavimą atsiliepę gyventojai teigė, kad jaustų paskatinimą pradėti rūšiuoti tik tada, jei išvežti šiukšles rūšiuojantiems kainuotų mažiau arba už pakuočių atliekų nerūšiavimą gyventojai turėtų mokėti daugiau, o ne vienodai, kaip yra dabar. „Gaila, kad kai jau pakankamai didelė visuomenės dalis yra sąmoninga apie tvarumą ir nebekelia klausimo „kodėl nerūšiuoti?“, vis dar yra nedidelė grupė priešingai nusiteikusių gyventojų, įsivaizduojančių, kad ne sąmoningumas, ne vidinis interesas, bet tik finansiniai motyvai ir galimos baudos gali turėti įtakos tam tikrų neigiamų įpročių pašalinimui, kuriant tvaresnį rytojų“, – kalbėjo D. Ramanauskaitė. – Kaip matyti iš aptariamojo tyrimo, 44 proc. Lietuvos gyventojų per paskutinius 2 – 3 metus pradėjo vartoti atsakingai: daugiau rūšiuoja įvairias atliekas ir stengiasi sąmoningai vartoti produktus, kad išmesti jų reikėtų mažiau. Tai nuteikia optimistiškai: galbūt pamažu ir tie žmonės, sudarantys gana nedidelį nerūšiuojančiųjų gyventojų procentą, ilgainiui pakeis savo nuomonę šia tema“.

Daugiau nei pusė (52 proc.) apklaustųjų pilnamečių Lietuvos gyventojų nurodė, kad jie pakuočių atliekas rūšiuoja savo nuožiūra ir papildomai informacijos neieško, o 35 proc. tyrimo dalyvių domisi informacija apie pakuočių atliekų rūšiavimą ir pagal tai renkasi, ką ir į kokį konteinerį mesti. D. Ramanauskaitės teigimu, „daugiau nei trečdalis Lietuvos gyventojų, besidominčių informacija apie rūšiavimą, yra pakankamai svarus skaičius, bet, žinoma, kartu jis kelia ir tam tikrų abejonių, pavyzdžiui, ar išties visi teigiantys, kad pakuočių atliekas rūšiuoja, tai daro teisingai? Toks elgesys turi net anglišką terminą *wishcycling*, kai gyventojai, nekreipdami dėmesio į rūšiavimo rekomendacijas ar pagrindines taisykles, rūšiuoja tarsi „pusiau“ – mano, kad rūšiuoja teisingai, tačiau ne viską padaro gerai iki galo. Mūsų organizacija kasmet atlieka įmonių, teikiančių pakuočių atliekų tvarkymo paslaugas visoje Lietuvoje, kontrolinius patikrinimus. Rezultatai rodo, kad individualaus naudojimo plastikinėms ir popierinėms pakuotėms skirtuose konteineriuose dar apie 30-35 proc. atliekų sudaro įvairios mišrios komunalinės atliekos: drabužiai, avalynė, maisto ir higienos priemonės, kurių vieta ne pakuočių atliekų konteineriuose. Tad esu tikra, kad ir išties uoliais rūšiuotojais save laikantys gyventojai, net ir tvirtai tikėdami, kad apie rūšiavimą žino viską, turėtų netingėti ir dar kartą pasitikrinti rūšiavimo žinias, kad klaidų pasitaikytų kuo mažiau ir kuo daugiau atliekų galėtų sėkmingai grįžti į tolimesnį žiedinės ekonomikos ratą“.

GAMTOS ATEITIS

Paaikėjo, kad net 79 proc. 18-likos metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų stiklinę tarą nuo maisto produktų, kurios nepriima dabartinė taromatų sistema, visada arba dažnai rūšiuoja ir išmeta į stiklui skirtus konteinerius prie namų, o paklausti apie esamų taromatų plėtrą nėra vieningi: tik mažiau nei pusė (46 proc.) apklaustųjų sutinka, kad reikėtų daugiau įtraukti ir kitokios taros į dabartinę taromatų sistemą. Likusieji respondentai mano, kad gerai palikti taip, kaip yra dabar (kai užstato sistemai nepriklausanti maisto produktų stiklinė ir kitokia tara metama į rūšiavimo konteinerius) arba jiems šis klausimas apskritai atrodo neaktualus.

Asociacijos „Gamtos ateitis“ Viešinimo ir marketingo vadovė D. Ramanauskaitė teigia: „Kasmet vis daugiau su savo klientais – gamintojais ir importuotojais – kalbame apie tvarias pakuotes: vienoje svarstyklių pusėje turi būti draugiškesniu aplinkai tampantys verslai, savo produkcijai besirenkantys tvaresnes pakuotes, kitoje – vartotojas, kuris tas pakuotes įsigyja parduotuvėje kartu su perkamais produktais. Džiugu, kad vis labiau keičiasi ne tik verslas, bet ir žmonių, gyvenančių Lietuvoje, įpročiai. Kaip rodo tyrimo rezultatai, pamažu formuojasi vis didesnis vartotojų segmentas, kurio poreikių verslai ilgainiui nebegalės ignoruoti. Jau truputį daugiau nei ketvirtadalis (26 proc.) 18-likos metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų rinkdamiesi ir pirkdami prekes atkreipia dėmesį į tai, iš ko pagamintos jų pakuotės ir ar tuos įpakavimus bus galima rūšiuoti bei perdirbti. Akivaizdu, kad turime kritinę masę žmonių, besirūpinančių rūšiavimo ir perdirbimo galimybėmis. Tai kuria pagrindą žiedinei ekonomikai, o šios pamatas – sąmoningai vartojantys ir rūšiuojantys gyventojai. Organizacijos gali diegti pažangiausias rūšiavimo ir perdirbimo inovacijas, tačiau jos turės vertę tik tada, jei naujoves palaikys ir jomis naudosis žmonės.“

Gaila, bet šiandien dar negalime džiaugtis vienoda pakuočių atliekų rūšiavimo sistema: skiriasi rekomendacijos bei patarimai, kokią atlieką į kurį konteinerį mesti, skelbiami savivaldybių, pakuočių atliekų tvarkymo įmonių ir regioninių atliekų tvarkymo centrų – dar tikrai būtina padirbėti, rengiant bendrą atliekų rūšiavimo taisyklių rinkinį Lietuvos mastu. „Tikiu, kad turint tokį bendrą dokumentą rūšiuojančių ir prasmę rūšiuoti atliekas matančių vartotojų rodikliai būtų dar geresni, – prognozuoja „Gamtos ateitis“ atstovė. – Tai rodo ir ši apklausa: aštuoni iš dešimties (78 proc.) suaugusių Lietuvos gyventojų mano, kad pakuočių atliekų rūšiavimo sistema turėtų būti vienoda visose šalies savivaldybėse (33 proc. atsakė „tikrai taip“ ir 45 proc. – „greičiau taip“). Bendrai ir visoms savivaldybėms privalomai atliekų rūšiavimo sistemai pritaria visų be išimties demografinių ir socialinių gyventojų grupių atstovai – iš jų tiek patenkinti, tiek ir nepatenkinti dabartine sistema“.

Apžvalgą apie vartotojų rūšiavimo įpročius Gamintojų ir importuotojų asociacijos „Gamtos ateitis“ užsakymu atliko rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“. Per reprezentatyvią gyventojų apklausą, vykusią 2023 m. sausio 19 – 31 d. apklausti 1023 respondentai (18-likos metų ir vyresni) visoje Lietuvoje.

Daugiau apie pakuočių atliekų rūšiavimą rasite tinklapyje www.gamtosateitis.lt

Kontaktinis asmuo:

Diana Ramanauskaitė
Viešinimo ir marketingo vadovė
Gamintojų ir importuotojų asociacija „Gamtos ateitis“
+370 655 02837
diana.ramanauskaite@gamtosateitis.lt